

KRATAK PREGLED RAZVOJA VETERINARSKJE MEDICINE KROZ VEKOVE

Poslednjih deset milenijuma razvoja civilizacije, predstavljaju vrhunac interakcije između ljudi i životinja, koja se ogleda kroz dug proces pripitomljavanja i stvaranja domaćih vrsta. Najstariji pisani podatak u kome se daju uputstva za lečenje ljudi i životinja lekovitim biljem, potiče iz Kine (oko 3500 godina pre n.e.).

Prva klasična studija o bolestima životinja je Aristotelova (384–322. pre n.e.) knjiga VIII, iz dela *Historia animalium*. U knjizi IX, Aristotel opisuje fiziološke posledice kastracije (Aristotel, VIII-IX). Tokom vladavine kralja Ašoka (273–232 pre n.e.) u Indiji je osnovana prva bolnica za životinje. Rimski pisac Columella napisao je jedno od najznačajnijih agrikulturnih dela antičke civilizacije. Između 42. i 68. godine n.e. u 12 knjiga opisuje rase, bolesti i lečenje domaćih životinja. Kolumela (*Columella*) je prvi zabeležio i koristio termin *veterinarius* za osobu koja se brine o govedima, ovacima i svinjama. Zanimljivo je napomenuti, da je za tovarne životinje u rimskom periodu korišćena latinska reč *veterina*. Iz kasne antike je sačuvano nekoliko tekstova koji se bave negom i zdravstven-

om zaštitom životinja. *Ars veterinaria* delo Pelagonijusa bavi se bolestima konja, i u ovom radu se primećuje veliki uticaj *Apsyrtusa*, grčkog pisca, koji je najverovatnije bio specijalista za ekvide u službi cara Konstantina I Velikog (306–337). U spisu "Hiron" mulomedicina je pre svega posvećena konjima, magarcima i mulama. U poslednje dve od deset knjiga bavi se bolestima i lečenjem goveda, ovaca, koza i svinja. Na radu Pelagonijusa i spisa "Hirona", temelji se *Mulomedicina* od Vegetijusa. Ovo delo pisano krajem IV i početkom V veka, ima poseban značaj jer opisuje praksu gajenja konja kod Huna i drugih "varvara" koji nisu imali tradiciju pisanja. U radovima ovih autora, između ostalog se mogu naći i uputstva kako treba postupati sa gravidnim kobilama i ždrebadi, kakvu ishranu treba primenjivati i po kakvom tlu je preporučljivo da gaze ždrebac u prvim mesecima života. Čak se neki načini gajenja životinja mogu i danas primenjivati, kao npr. uzgoj svinja. U Plinijevom delu *Naturalis Historia* (knjiga VIII) možemo naći opis ispusta za svinje sličan današnjim, sa malim besprekorno čistim bokovima.

29



STUDENTI PIŠU



Pre ovih usko specijalizovanih tekstova, u II veku Galenov rad je predstavljao vodeću naučnu misao tokom celog ranog srednjeg veka u Evropi. Galen je glavna saznanja o anatomiji dobijao proučavanjem životinjskih leševa. Ova praksa je zapostavljena tokom srednjeg veka usled zabrane Katoličke crkve o seciranju ljudskog tela. Međutim, već u svom 1224. ediktu o regulisanju medicinskih



Ilustracija iz dela Apsyrta (Klazomena, Mala Azija, 300 godina n.e) prikaz terapije kod konja, puštanje krvi. U antici i srednjem veku mnoge bolesti konja su lečene terapijom puštanja krvi.



Rimska hiposandala (I-II vek n.e.) smatra se pretečom potkovicica. Radni, tovarni konji su nosili ovu vrstu zaštite za kopita. Konjica nije koristila hiposandale, jer nisu bile pogodne za galopiranje. Potkovice u Evropi se pojavljuju krajem prvog milenijuma nove ere.

studija, Fridrih II (1194-1250.) vladar Svetog rimskog carstva propisuje da se svakih pet godina vrši disekcija ljudi koji su preminuli u bolnicama, ili nad kojima je izvršena egzekucija. Uz postepen razvoj autopsije ljudskih leševa, paralelno se nezavisno razvijalo proučavanje životinjskih. Antički tekstovi bili su inspiracija za renesansnu humanu, ali i veterinarsku medicinu. Knjiga *Hippiatria* Laurentijusa Rusijusa iz 1532. godine je primer antičkog uticaja na renesansni razvoj nauke. Dve godine kasnije u čuvenom radu *De humani corporis fabrica* (1534), Vesalius primećuje da disekcija životinjskih leševa nije odgovarajuća za proučavanje anatomije čoveka. Nakon ovog zapažanja vodeće mesto preuzima humana anatomija. U razvoju veterinarske medicine od antike do prvih decenija XX veka (kada konjica gubi na značaju), fokus je bio usmeren na bolesti i lečenje konja, ali i drugih ekvida (magarci, mule i mazge).

Prva moderna veterinarska nomenklatura modelovana je 1895. godine u Bernu (Švajcarska), po ugledu na nomenklaturu humane medicine *Baseler Anatomischer Nomenklatur*, koja je ustanovljena nešto ranije iste godine. Nomenklatura koja je kao izmenjena humana korišćena od 1955. godine, prihvaćena je 1967. godine pod nazivom *The Nomina Anatomica Veterinaria (NAV)*.

Nemanja Marković
student Filozofskog fakulteta
Univerziteta u Beogradu